

Oslo, 18.03.2009

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Høringsuttalelse - Direktiv for å fremme bruk av fornybar energi

Vi viser til brev fra Olje og energidepartementet 3. februar 2009 hvor det bes om synspunkter på direktivet for å fremme bruk av fornybar energi (fornybardirektivet). Norges Naturvernforbund vil herved komme med våre innspill til direktivet og den videre prosessen i EØS og Norge. Vi vil samtidig takke for den utvidete høringsfristen.

Innledning

Norges Naturvernforbund ønsker fornybardirektivet velkommen og ber Norge implementere direktivet raskt med en ambisiøs plan for hvordan vi skal nå våre forpliktelser. Norske myndigheter må satse på energieffektivisering og en overgang fra fossil til fornybar energi. Vi må redusere energiforbruket, vi må ut med oljefyrene og vi må erstatte fossil energi i transport og industri med fornybar energi. Fornybardirektivet er et viktig skritt på veien mot et fornybart Norge i 2020.

Fornybardirektivet innebærer radikale endringer. Naturvernforbundet mener at:

- Norge må implementere direktivet raskt
- Norge må ha en ambisiøs målsetting
- Energieffektivisering er det viktigste tiltaket for å oppnå fornybarandelen
- Norge må produsere mer fornybar energi, men samtidig ivareta viktige naturverdier

Fornybardirektivet innebærer radikale endringer

EUs fornybardirektiv stiller forpliktende krav til hvert land om hvor stor andel fornybar energi skal utgjøre av det totale energiforbruket i 2020. Direktivet omhandler både elektrisitet, varme og kjøling og transport. Mens EU i dag har en fornybarandel på 8,5 %, er målet for 2020 at fornybar energi skal utgjøre en andel på minimum 20 %.

Direktivet representerer noe helt nytt i europeisk energipolitikk. EU har aldri tidligere utformet en så ambisiøs og omfattende politikk på et område som ikke primært er rettet mot konkurranse eller markedsmessige forhold i energibransjen. Fornybardirektivet vil kunne endre energistrukturene i Europa radikalt. Samtidig gir den nye EU-politikken en rekke nye og krevende utfordringer for norske myndigheter.

For det første gir direktivet et enormt press for utvikling av fornybar energi. Gjennomføring av direktivet fordrer at det installeres ny energiproduksjon i Europa, samtidig som fossil energi utfases. Den nye politikken gir altså en fantastisk industriell mulighet for næringene innen fornybar energi, både i Norge og andre steder. Så lenge forbrukerne betaler legger EU få begrensinger på hvilke

støtteordninger landene i Europa vil utvikle. Vi kan derfor vente et rotteres mellom ulike land som konkurrerer om å tiltrekke seg aktører som vil investere i ny energiproduksjon. De som tilbyr de beste støtteordningene vil kunne sette i gang ny virksomhet. Hvorvidt norske aktører vil være med på denne nye europeiske industrireisningen eller ikke, avhenger i stor grad av hvordan norske myndigheter velger å utforme sin politikk for fornybar energi fremover.

For det andre har direktivet en helhetlig innfallsvinkel til energiforbruk og energiproduksjon. Direktivet presenterer en for Norge, og de fleste andre europeiske land, helt ny måte å tilnærme seg energipolitisk planlegging på. I Norge har vi ingen tradisjon for å se stasjonært energiforbruk og energiforbruk i transport i sammenheng.

For det tredje gir direktivet indirekte en sterk oppfordring om å satse på energieffektivisering. For å kunne innfri de nasjonale målsettingene i direktivet er det nemlig to ting som kan gjøres; enten satse på å øke produksjonen av fornybar energi eller iverksette kraftige tiltak for å få ned energiforbruket. Så lenge det er andelen ny fornybar energi som teller vil en reduksjon i det samlede energiomfanget være vel så viktig som en direkte økning i fornybar energiproduksjon. De siste årene har norske myndigheter begynt å tenke mer metodisk om energieffektivisering, spesielt knyttet til Enovas arbeid. Norge har allikevel langt igjen å gå. Norske myndigheter ligger svært dårlig an i forhold til EUs to fremste energieffektiviseringsdirektiver (bygningsenergidirektivet og energitjenestedirektivet). Innholdet i fornybardirektivet gir enda et eksternt press på Norge for å utvikle mer helhetlig og sterkere offentlig politikk på dette området.

Norge må implementere direktivet raskt

Disse radikale endringene gjør at Norge må være med fra starten og ikke bli en sinke. Direktivet er EØS-relevant og skal derfor implementeres i Norge. Norges Naturvernforbund ber Norge være offensive i den videre prosessen. Fornybardirektivet skal sørge for at klimautslippene reduseres gjennom energieffektivisering og konvertering fra fossil til fornybar energi. Vi forventer at Norge går foran og tar ansvar, både i EØS-forhandlingene og på hjemmebane. Norske myndigheter må sørge for en rask implementering av direktivet.

Norge har dessverre hatt en lei tendens til å være trege i implementeringen av EU-direktiver som kan få fart på energieffektivisering. Nå kan vi ikke la andre land i Europa reise fra oss. Direktivet innebærer at alle land skal utarbeide nasjonale handlingsplaner for hvordan fornybarandelen skal nås og disse skal godkjennes av EU. For Norges del vil det derfor være viktig å sørge for å utvikle egne planer og få disse godkjent slik at vi ikke kommer på etterskudd.

Fornybardirektivet er ikke noen hindring for å realisere et felles sertifikatsystem. Samtidig er det viktig å påpeke at direktivet heller ikke er nødvendig for å forhandle frem et grønt sertifikatmarked. Direktivet må derfor ikke bli et argument for å utsette dette arbeidet. Forhandlingene med Sverige må fortsette slik at vi kan få på plass et grønt sertifikatmarked.

Norge må ha en ambisiøs målsetting

Det er ventet at EU vil kreve at Norges fornybarandel skal øke til ca. 74 % innen 2020. I dag er andelen 60 %. Norges Naturvernforbund mener Norge må ha en ambisiøs målsetting og ikke forsøke å forhandle seg frem til en lavere fornybarandel. Alle land må bidra for å redusere klimautslippene og øke fornybarandelen, og det er ingen grunn til at Norge skal få en rabatt. Norge skal ikke være dårligere enn EU.

En grunn til at Norges fornybarandel er relativt høy i dag og et argument for at Norge bør ha et høyt mål, er at olje- og gassvirksomheten offshore ikke regnes med i fornybarandelen. En stor andel av Norges fossile energiproduksjon er altså ikke en del av direktivet. Siden offshorevirksomheten ikke er med i beregningsgrunnlaget kommer Norge langt bedre ut enn det som egentlig er tilfellet. For å kompensere for dette bør Norge ha en høy fornybarandel.

EUs utregninger tar heller ikke hensyn til naturgitte betingelser og potensialet for fornybar produksjon. I Norge er det gode muligheter for produksjon av fornybar energi og andelen bør derfor være høy. Norge må også sørge for å oppfylle internasjonale klimaforpliktelser og klimaforliket. Da er vi nødt til å redusere klimagassutslippene. For å kutte utslippene må vi både redusere energiforbruket og produsere mer fornybar energi.

Naturvernforbundet mener at Norge i tillegg til fornybarandelen EU krever, bør sette et nasjonalt mål som er høyere. Den fornybare energien vi produserer i tillegg kan eksporteres. Norge bør også sette klare mål for hvor stor del som skal dekkes gjennom energieffektivisering og hvor stor del som skal dekkes gjennom ny produksjon. Naturvernforbundet mener at energieffektivisering bør være det viktigste bidraget. Den mest miljøvennlige energien er den som ikke brukes.

Energieffektivisering er det viktigste tiltaket for å oppnå fornybarandelen

Fornybarandelen beregnes på følgende måte:

$$\text{Fornybarandelen} = \frac{\text{Produksjon av fornybar el og forbruk av annen fornybar energi}}{\text{Forbruk av fornybar el og forbruk av annen fornybar energi} + \text{Forbruk av ikke-fornybar el og annen energi (fossil)}}$$

En høyere fornybarandel kan oppnås ved å øke produksjonen av energi fra fornybare kilder, øke forbruket av fornybar varme og ved å redusere det totale energiforbruket.

Energieffektivisering er ifølge både FNs klimapanel (IPCC) og Det internasjonale energibyrået (IEA) det tiltaket som raskest gir oss de største utslippsreduksjonene av klimagasser. Norge har et stort urealisert potensial for å effektivisere energiforbruket.

Energiforbruket i bygg utgjør i dag 40 % av det samlede energiforbruket og 50 % av strømforbruket i Norge. Ved å redusere energibehovet i bygg frigjøres det energi som både bidrar til mindre miljøbelastning gjennom produksjon av energi og til å redusere Norges klimagassutslipp. Økte investeringer vil kunne oppveies av lavere driftskostnader. Energieffektivisering er derfor det mest miljøvennlige og kostnadseffektive tiltaket for å øke fornybarandelen.

Naturvernforbundet viste i rapporten "Energifrigjøring i bygg – Norges største kraftverk"¹ at det kan frigjøres minst 15 TWh strøm i norske bygninger innen 2020. Rapporten viste også at det er mulig å fase ut bruken av fossilt brensel ved effektivisering og overgang til fornybar varme.

For at dette potensialet skal utløses trengs det en nasjonal strategi for energieffektivisering. Vi forventer at det satses langt mer på dette i Norge.

¹ http://naturvern.no/data/f/1/23/85/8_2401_0/energifribrosjyre-small.pdf

Norge må produsere mer fornybar energi, men samtidig ivareta viktige naturverdier

Norge har gode muligheter for å produsere miljøvennlig energi. Vi har store vindressurser og et betydelig potensial innen bioenergi. Fornybar energi må erstatte fossil energi, både til oppvarming og i transportsektoren. På denne måten får produksjonen størst effekt. Fornybar produksjon kan også brukes til å elektrifisere sokkelen. Selv om offshore ikke er en del av direktivet, vil produksjonen av fornybar strøm slå positivt ut. På samme måte vil eksport av fornybar strøm ha positive konsekvenser for fornybarandelen.

Naturvernforbundet legger vekt på at produksjonen av energi fra fornybare kilder må gjennomføres på en bærekraftig måte slik at klimagassutslippene på lang sikt blir vesentlig redusert når den fornybare energien erstatter fossil energibruk. Det er viktig at en ikke løser et problem ved å skape et annet. Naturvernforbundet mener derfor at fornybardirektivet ikke må føre til et økt press på norsk natur. Norsk vassdragsnatur er unik og en viktig del av naturmangfoldet. Vi må derfor la våre siste urørte vassdrag være i fred. Kun prosjekter som er natur- og miljøvennlige må realiseres ved utbygging av fornybar energi. Norge kan allikevel bli en stormakt innen fornybar energi, gjennom vindkraft og bioenergi, samt forskning på ny fornybar energi som bølgekraft og tidekraft. Vi ser også positivt på utviklingen av vindkraft til havs. Til sammen kan Norge altså produsere mye mer fornybar energi.

Oppsummering

Fornybardirektivet krever at Norge tenker nytt og langsiktig vedrørende energieffektivisering og omlegging fra fossil til fornybar energi. Naturvernforbundet ser på dette som en mulighet for å ta et langt og viktig skritt mot et fornybart Norge. Norske myndigheter må sørge for en rask implementering av direktivet og en ambisiøs målsetting. Mulighetene finnes. Nå må vi bruke dem. Sammen kan vi bygge det fornybare Norge.

Med vennlig hilsen
Norges Naturvernforbund

Lars Haltbrekken
leder

(sign.)
Audun Randen Johnson
energirådgiver